LOKALNIE · FELIETON

CZY POLACY CHCĄ MIEĆ DZIECI?

Michał Kot · 31 maja 2024

„Są trzy rodzaje kłamstw: kłamstwa, bezczelne kłamstwa i statystyki" – brzmi popularne powiedzenie przypisywane oryginalnie Markowi Twainowi[1], i chociaż nie przepadam za tego typu „mądrościami", zwłaszcza gdy zawierają kwantyfikator ogólny, to zdarzają się sytuacje, gdy idealnie pasują one do sytuacji.

Takim przypadkiem jest z pewnością debata medialna na temat wyników badań CBOS dotyczących zamierzeń prokreacyjnych kobiet opublikowanych w styczniu 2023 roku[2].

Medialna kariera tego raportu zaczęła się od wpisu na profilu @RadioZet_News na portalu Twitter (obecnie X). Znalazło się w nim stwierdzenie: „Dwie trzecie Polek nie chce mieć dzieci".

Tweet ten uzyskał bardzo duże zasięgi, a komunikat w nim zamieszczony rozszedł się szeroko w wielu mediach i szybko zaczął żyć własnym życiem, czego przykładem może być nagłówek na portalu bezprawnik.pl, którzy brzmi: „Doszliśmy do momentu, w którym jedynie co trzecia ankietowana Polka chce mieć dzieci". Do dzisiaj w wielu rozmowach, publikacjach, a nawet konferencjach spotykam się osobami, które powielają to stwierdzenie.

CZYTAJ TAKŻE: Pracochłonność – wróg publiczny w czasach kryzysu demograficznego

Dlatego warto przyjrzeć się źródłowemu badaniu i temu, jakie naprawdę wnioski z niego wynikają. Pytanie, na które powołują się powyższe publikacje, brzmiało: „Czy planuje Pani w przyszłości potomstwo?" i zadawane było kobietom w wieku 18-45 lat, a możliwe odpowiedzi były następujące:

– tak, planuję potomstwo w ciągu najbliższych 3-4 lat
– tak, planuję w dalszej perspektywie
– nie wiem
– nie planuję.

17% badanych kobiet odpowiedziało, że planuje dzieci w perspektywie 3-4 lat, 15% odpowiedziało, że planuje, ale w dalszej perspektywie, a 68% wybrało odpowiedź „nie planuję" lub „nie wiem".

I tutaj mamy pierwszą manipulację: otóż z niewiadomych względów połączono odpowiedzi: „nie planuję" i „nie wiem", chociaż opisują one zupełnie inne sytuacje. Przykładowo 30-latka, która bardzo chciałaby zostać matką, ale nie jest w trwałym związku, może odpowiedzieć „nie wiem", ponieważ jej plany zależą od bardzo wielu czynników, na które ma ona wpływ jedynie częściowo, na przykład czy uda jej się znaleźć mężczyznę, z którym chciałaby założyć rodzinę – dobrego kandydata na ojca. Nie opublikowano nigdzie informacji, jaka część tych 68% badanych wybrała odpowiedź „nie planuję", a jaka „nie wiem".

Po drugie odpowiedź „nie planuję" nie oznacza „nie chcę mieć dzieci". Osoba mająca już tyle dzieci, ile chciałaby mieć, na powyższe pytanie z pewnością odpowie „nie planuję", ale nie oznacza to, że nie chce

ona mieć dzieci.

Po trzecie część kobiet chciałaby mieć dzieci, ale ze względu na wiek lub problemy zdrowotne wie, że ich nie będzie miała. Dotyczy to zwłaszcza kobiet powyżej 40 roku życia, których ze względu na rozkład wyżów i niżów demograficznych w Polsce w grupie 18-45 jest w Polsce z każdym rokiem coraz więcej.

> Po czwarte interpretacja odpowiedzi „nie planuję" wśród najmłodszych respondentek (np. 18-letnich) jako deklaracji, że nie chcą mieć dzieci, jest zdecydowanie nadinterpretacją. Jeśli 18-latka (uczennica 3 klasy szkoły średniej) mówi, że nie planuje dziecka, oznaczać to może, że jeszcze nie myśli o tym, bo jest to bardzo odległa perspektywa. Za kilka lat jej odpowiedź może być zupełnie inna.

Po piąte część kobiet nie może mieć dzieci z powodów zdrowotnych. To, że odpowiadają negatywnie na pytanie o plany prokreacyjne, oczywiście nie oznacza, że nie chcą one mieć dzieci.

Po szóste wreszcie co z kobietami, które już są w ciąży lub planują dziecko w perspektywie krótszej niż 3 lata. Kobieta spodziewająca się dziecka mogła zinterpretować, że jest pytana o to, czy planuje KOLEJNE dziecko. Tego również nie wiemy.

Potwierdzenie powyższych hipotez znajdziemy w samym komunikacie CBOS kilka stron dalej, analizując wykres z rozkładami odpowiedzi w zależności od sytuacji respondentki.

Okazuje się, że owszem w całej populacji mamy 68% odpowiedzi „nie planuję" lub „nie wiem", ale odpowiedzi te różnią się bardzo mocno w poszczególnych podgrupach.

Najwięcej odpowiedzi negatywnych jest wśród kobiet mających dwoje lub więcej dzieci, w grupie wiekowej 35-45 lat. Czy o czterdziestopięciolatce mającej trójkę dzieci, która odpowiada, że nie planuje więcej, można powiedzieć, że **nie chce mieć dzieci?** Oczywiście jest to pytanie retoryczne.

OGLĄDAJ TAKŻE: Polacy wymierają, zdjęcie krzyży, PO oskarża PiS o putinizm – Bonisławski, Kita, Szabelak

Warto przypomnieć, że w grupie wiekowej 30-45 lat ponad 50% to kobiety mające 39 lub więcej lat.

Z kolei wśród kobiet bezdzietnych w grupie wiekowej 18-29 aż 67% (ponad 2/3) badanych deklaruje, że planuje mieć dzieci. Nie wiemy, ile z pozostałych 33% to kobiety, które odpowiedziały „nie wiem" albo nie mogą mieć dzieci z powodów zdrowotnych.

Warto zwrócić uwagę, że odsetek planujących mieć dzieci spada wraz z wiekiem i liczbą posiadanych dzieci. Kobiety młodsze niemające dzieci w większości planują je mieć. Nie jest zatem prawdą, że z cytowanego komunikatu CBOS wynika, że 2/3 Polek nie chce mieć dzieci. Wynika z niego coś zupełnie przeciwnego. Zdecydowana większość kobiet chce mieć dzieci lub już je ma, a spośród pozostałych spora część jeszcze się waha.

Na koniec warto zacytować inne badanie CBOS, również z 2023 roku, chociaż nieco późniejsze[3]. W badaniu tym, przeprowadzonym w lipcu 2023 roku, zadano inne pytanie, dużo lepiej odzwierciedlające

chęć posiadania dzieci lub jej brak. Brzmiało ono: *Niezależnie od tego, jaki jest Pana(i) stan cywilny, w jakim jest Pan(i) wieku, a także czy ma Pan(i) dzieci czy też nie, proszę powiedzieć – ile dzieci chciał(a)by Pan(i) mieć w swoim życiu?*

Przy tak zadanym pytaniu **jedynie 10% kobiet w wieku 18-40 odpowiedziało, że w ogóle nie chciałoby mieć dzieci** (co ciekawe wśród mężczyzn odsetek ten był niższy – 6%), **a ponad 1/4 badanych kobiet (26%) deklaruje, że chciałaby mieć 3 albo więcej dzieci lub tyle, ile się zdarzy**. Średnia wskazań oscyluje wokół dwójki dzieci.

W sytuacji spadającej z roku na rok liczby urodzeń oraz notujących rekordowo niskie poziomy wskaźników dzietności bardzo łatwo uwierzyć, że Polki nie chcą mieć dzieci. Jednak rzeczywistość jest zdecydowanie bardziej skomplikowana. Polki chcą zostawać mamami, ale z różnych powodów nie udaje im się to albo nie mają (lub uważają, że nie mają) do tego odpowiednich warunków. Jakie są przyczyny tak wysokich rozbieżności pomiędzy deklaracjami a rzeczywistością (luka dzietności)? To temat bardzo złożony, na osobną publikację.

---

[1] Zdanie to znajduje się Autobiografii Marka Twaina, ale jest ono tam cytowane za brytyjskim premierem Benjaminem Disraeli.

[2] CBOS, komunikat z badań 3/2023, „Postawy prokreacyjne kobiet"

[3] CBOS, Komunikat 87/2023, „Bariery zamierzeń prokreacyjnych"

Oryginał: https://nlad-kopia1113.instawp.site/czy-polacy-chca-miec-dzieci/

NIEZALEŻNOŚĆ KOSZTUJE

Utrzymują nas przede wszystkim czytelnicy. Dzięki nim możemy publikować analizy, których nikt nam nie zamawia, i zostawiać je otwarte dla wszystkich.

WESPRZYJ NAS

wspieram.nlad.pl

Zeskanuj, aby wesprzeć